

Warszawa, dnia 11 maja 1999 r.

**Opinia prawna na temat
wniosku Rzecznika Praw Obywatelskich do Trybunału Konstytucyjnego o zbadanie
zgodności z Konstytucją ustawy z dnia 10 października 1991 r. o środkach farmaceutycznych,
materiałach medycznych, aptekach, hurtowniach i Inspekcji Farmaceutycznej (syg. akt K. 15/99)**

Rzecznik Praw Obywatelskich w piśmie z dnia 30 kwietnia 1999 r. wystąpił do Trybunału Konstytucyjnego o stwierdzenie zgodności z Konstytucją art. 40 ust. 1 ustawy z dnia 10 października 1991 r. o środkach farmaceutycznych, materiałach medycznych, aptekach, hurtowniach i Inspekcji Farmaceutycznej (Dz. U. nr 105, poz. 452 z póź. zm.; *dalej jako ustawa*). Autor wniosku wnosi o stwierdzenie, że art. 40 ust. 1 ustawy jest niezgodny z art. 33 ust. 2 i art. 65 ust. 1 Konstytucji oraz z art. 11 Konwencji w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet (Dz. U. z 1982 r., nr 10, poz. 71).

I Stosownie do art. 40 ust. 1 ustawy kierownikiem apteki może być wyłącznie osoba posiadająca prawo wykonywania zawodu aptekarza, jeżeli nie przekroczyła wieku emerytalnego. Osoba, która osiągnęła wiek emerytalny, może pełnić funkcje kierownika apteki do 70 roku życia - za zgodą wojewódzkiego inspektora farmaceutycznego i po zasięgnięciu opinii okręgowej izby lekarskiej.

Zgodnie z ustawą z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. nr 162, poz. 1118) wiek emerytalny kobiet wynosi 60 lat, zaś wiek emerytalny mężczyzn 65 lat. W tym kontekście analiza skarżonej regulacji wskazuje, że konstrukcja taka różnicuje sytuację kobiet i mężczyzn w zakresie możliwości pełnienia funkcji kierownika apteki. Przyjęcie w ustawie jako przesłanki uprawniającej do pełnienia funkcji kierownika apteki pojęcia wieku emerytalnego, oznacza pozbawienie kobiet możliwości jej pełnienia po osiągnięciu wieku 60 lat, czyli w wieku o 5 lat niższego od wieku określonego dla mężczyzn. Dalsze pełnienie takiej funkcji przez kobietę ustawa uzależnia od zgody wojewódzkiego inspektora sanitarnego.

II Prawo kobiet do wcześniejszej względem mężczyzn emerytury jest na tle zasady równości swego rodzaju przywilejem kobiet, który znajduje swoje uzasadnienie i usprawiedliwienie w różnicach biologicznych i społecznych. W tym kontekście Trybunał Konstytucyjny, w cyt. we wniosku RPO, orzeczeniu z 24.10.1989 r. K. 6/89 uznał, że różnice biologiczne i społeczne pomiędzy kobietą i mężczyzną "stanowią uzasadnione kryterium klasyfikacji prawnej". Kryterium to usprawiedliwia zróżnicowanie sytuacji prawnej kobiety i mężczyzny w zakresie dostępu do emerytury.

Jednocześnie z orzeczenia TK z 24.09.1991 sygn. Kw.5/91 jednoznacznie wynika, iż w ocenie Trybunału Konstytucyjnego różny wiek emerytalny kobiet i mężczyzn nie może stanowić podstawy dla różnicowania sytuacji prawnej tych dwóch grup obywateli w zakresie ich szans zawodowych.

W orzeczeniu tym (również cyt. we wniosku) TK uznał, że "obniżenie wieku emerytalnego kobiet należy traktować jako szczególne uprawnienie do wcześniejszego przejścia na emeryturę, natomiast wprowadzenie w ustawie postanowienia skutkującego wcześniejszym niż dla mężczyzn i przymusowym rozwiązaniem stosunku pracy - jako ograniczenie szans zawodowych kobiet".

Wydaje się zatem, iż zawarte w art. 40 ust. 1 ustawy zróżnicowanie sytuacji kobiet i mężczyzn w zakresie możliwości wykonywania przez kobiety funkcji kierownika apteki po ukończeniu przez nie 60 roku życia jednoznacznie narusza konstytucyjną zasadę równości (art. 33 ust. 2), konstytucyjną gwarancję wolności wyboru i wykonywania zawodu (art. 65 ust. 1) oraz art. 11 Konwencji w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet, nakazujący przyznanie kobietom w stosunkach zatrudnienia prawa do takich samych możliwości zatrudnienia, a w tym stosowania takich samych kryteriów doboru w sprawach zatrudnienia.

W tym zakresie należy podzielić, obszerne, szczegółowe i nie wymagające uzupełnienia uzasadnienie wniosku RPO.

III Jednocześnie warto w tym miejscu zasygnalizować, iż art. 23 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (tekst jedn. Dz. U. z 1997 r., nr 56, poz. 357 z póź. zm.) również ma charakter dyskryminujący kobiety, a jednocześnie zawiera rozwiązanie niemal identyczne, z konstrukcją zawartą

niegdyś w art. 95 ust. 2 pkt 1 ustawy o szkolnictwie wyższym, którą Trybunał Konstytucyjny uznał w cyt. orzeczeniu Kw. 5/91 za niezgodną z zasadą równości i konstytucyjną gwarancją równouprawnienia kobiet i mężczyzn.

(Zgodnie z art. 23 ust. 1 pkt 4 "Stosunek pracy z nauczycielem mianowanym ulega rozwiązaniu po osiągnięciu przez nauczyciela wieku emerytalnego określonego w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin; (...).")

Opracował: Wojciech Odrowąż-Sypniewski